

Петрушко Л. «Блаженни плачущи...»: сльози і печаль у Києво-Печерському патерику. Київ : Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, 2023. 428 с.

ISBN 978-617-14-0149-5 (друковане видання)

ISBN 978-617-14-0150-1 (електронне видання)

Книга є однією з перших спроб долучення української історіографії до перспективного напрямку світової гуманітаристики — історії емоцій. На основі перекладних текстів — Святого Письма і літератури єгипетсько-палестинського монашества (Скитського і Синайського патериків, Лествиці прп. Іоанна Синайського, Життя прп. Сави) — охарактеризовано візію сліз і печалі у східнохристиянській традиції. За Києво-Печерським патериком виявлено актуальні для печерської спільноти обставини смутку і плачу. Наведений у ньому матеріал верифікується і порівнюється з інформацією інших текстів, пов'язаних з общиною Києво-Печерського монастиря (Повчання і молитва прп. Феодосія, Повчання свт. Серапіона, Послання свт. Симона до духовної доньки Анастасії-Верхуслави). Погляд печерських отців на актуальні обставини сліз і печалі розглядається в загальному контексті східнохристиянської та східноєвропейської (через пи-

семні — Слово про закон і благодать, Слова і повчання свт. Кирила Турівського, Повчання Володимира Мономаха, Сказання про свв. Бориса і Гліба, Ходіння ігумена Даниїла, Повість времінних літ, Київський літопис XII ст., Галицько-Волинський літопис — та зображальні — мініатюри Радзивілівського літопису — джерела) традицій. Здійснено спробу віднайти в Печерському отечнику потенційні згадки сліз і печалі (такі, які могли б бути, або їх немає) та латентні повідомлення про нерадісні емоції (звістки, що вказують або можуть вказувати на скорботу). З огляду на актуальні обставини смутку і плачу реконструйовано ціннісні орієнтири монашої спільноти та мирян (як їх розуміли чорноризці). На основі аналізу тексту Києво-Печерського патерика розкривається оціночне ставлення до тих чи інших проявів (не)радісно-емоційного світу, а також ментальні моделі, пов'язані з печаллю та сльозами — в порівнянні зі східнохристиянською та східноєвропейською традиціями, а також іншими текстами печерського походження. Приділено також увагу цитатам та алюзіям у патерикових повідомленнях про емоційний світ. Представлено печерську візію (за текстом Отечника) трьох інших важливих і значних за чисельністю аспектів емоційного світу — радості, страху та гніву, що включає обставини, оцінки та ментальні моделі. Для полегшення сприйняття матеріалу основні моменти візуалізовано в таблицях, наведених у додатках до роботи.

Petrushko Lyudmyla A. «Blessed are those who mourn...»: tears and sadness in the Kyiv-Pechersk Paterik. Monograph / General Editor Nataliia M. Zubkova. Kyiv: V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine, 2023. 428 p.

The book is one of the first attempts to include Ukrainian historiography in the perspective direction of world humanitarian studies — the history of emotions. In it, on the basis of a wide source base, the most important aspect of the vision of the emotional world of the Pechersk community in the context of Eastern Christian and Eastern European traditions was comprehensively studied for the first time; the perception of tears and sadness by the Christian society of the Ukrainian Middle Ages is revealed in details. Scientific knowledge about the Kyiv-Pechersk Paterik gained further development as a valuable source for the reconstruction of the ideal sphere of emotions of the Rus era; connection parameters of the first monument of Rus patericography with translated texts; an idea of the significance of tears for medieval society.

The book is intended for historians, Church historians, philologists, philosophers and all those interested in the Ukrainian Middle Ages.